

UJ KELLER

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

A magyar kormány tárgyalást kezdett az emigrációval Rendszerváltozás előtt Magyarországon

Magyarországon nemcsak kormányváltás lesz: rendszerváltozás is. A kurzuspolitika, amely a forradalmi idők véreskezű szülöttje volt, a soradöntő órákban erőteljesen omlott össze és kénytelen volt meghunyászkodni a külföld egyre erősödő felháborodása és fegyveres összecsapást ígérő fellépése előtt. A Hójasok és a kurzus többi leventéi két esztendőn át gyilkolták halomra a munkásokat és a zsidókat, szállították a Duna medrének és az erdők és ingoványok rejtelmeinek a holttesteket, tékoztatták az állam és a nép vagyonát. Még egy esztendővel ezelőtt hatalmuk delén állottak, de akkor már elkezdte őket a saját gyengeségük. Bátor szavak hangzottak el és a bátrak táborához csatlakoztak a jószáglású konjunktúra-politikusok is, akik megérezték az idők változását. Attól kezdve a kurzus és a kurzuspolitika pusztulás-erjedésének olyan folyamataiba jutott, amely a tökéletes összeomláshoz készítette a talajt.

Az emigráció, az emigráció jobbszárnya, a radikális polárikus és a mérsékelt szocialisták a hirszoigalat minden eszközzel szórták világra a kurzus szörnyű bűnlajstromát és a világ lassan ráébredt, hogy Magyarországon a legsötétebb középkor dühöng. A világ figyelme a kurzus-Magyarország felé irányult, mindenki tudta már, mindenki ismerte már a bűnök korszakát. A szerencsétlen Magyarország erkölcsi hitpala megrendült. Ez volt az első csapás, amely a kurzust érte. A második csapás, talán még az elsőnél is érzékenyebb, a gazdasági süllyedés és pusztulás. Hiába volt Hegdű minden erőfeszítése, a magyar koronára egyre zuhant és a magyar értékek várárlóereje egyre csökkent. A harmadik momentum a belpolitikai kaosz, az elcsúszás és elferdítés. Ez volt a kurzus utolsó vonaglása: amikor Magyarországon népszerelemmé váltak az egykor népszerű jelszavak, amikor felébredt a lelkesedés, a higgadt és az élelgyűlés és a f. l. ismerés. Amikor ráébredtek arra, hogy a középkornak ezt az állapotát fentartani nem lehet és csak demokratikus kormányzás mellett életképes a kicsinyű összecsugorodott ország. A nyugatmagyarországi események és a királykaland csak sietteték ezt az erjedési folyamatot, siettettek az újaszületést.

Magyarország életében új korszakhoz jutott. A magyar kormány felismerte a múlt tanulságait és belátta, hogy az újdózs politikája helyett a kiengesztelődés politikáját kell követni. Belátta, hogy a munkásság, a zsidóság és az emigrációba kergetett szocialisták nélkül az ország kormányzása lehetetlen. Beállták, hogy minden erőre szükség van márhól is van az, akár az ország határain belül, akár kívül. Megtörtént tehát az a rendkívüli esemény hogy a magyar kormány tárgyalásokat kezdett, egyrészt az elnyomott magyarországi munkássággal, másrészt a bécsi emigrációban élő jobboldali pártokkal. Bethlen miniszterelnök, aki ügylátszik sokat tanult az utolsó napok eseményein, már nyíltan hirdeti, hogy a munkásság legszelesebb rétegeit be kell vonni a kormányzába. És ugyanakkor, amikor ezt hirdeti, kötelezettségek nélkül ugyan, de tárgyalásokat kezd a bécsi emigrációban élő Garami, Lovászi frakcióval és ünnepelesen meghívja annak delegáltját, Peidl Gyulát, a szakszervezeti kormány egykori elnökét Magyarországra, hogy ott közvetlenül tárgyaljanak a kibekülésről.

És elfogadja az emigráció alapfeltételeit, amelyek politikai szabadságot követelnek. Követelik az amnesztia-rendelet széles kiterjesztését, az internálási táborok és a börtönök szerencsétlenjeinek szabadlábra helyezését és a jogrend intézményes garanciáit. Ezek az alapfeltételek azt jelentik, hogy megszűnik az újdózs kinn és benn. A munkások polgári jogaihoz jutnak. Megszűnik az elnyomás és újdózs és megszűnik az emigráció: a sok tízezrek számkivetése. Új élet kezdődik, a kiengesztelődés és a megértés, a béke és a munka korszaka. Peidl Gyula már Magyarországra utazott, magával viszi az emigráció jobbszárnyának feltételeit. Ezeket a tárgyalásokon dől el a jövő Magyarországa sorsa. A nagyjelentőségű eseményről a következő tudósításunk számol be:

A magyar kormány lemondásának közvetlen oka még mindig nem került nyilvánosságra, de azokból a körülményekből, amelyek között az új kormány összeállítása megkezdődött, egészen világosan az derül ki, hogy a Bethlen-kormány azért mondott le, mert özszeropponit az alapzata: a kurzus. Éppen ezért fontosabb az a kormánylemondás Horthy minden eddigi kormányok a lemondásánál. Eddig csak a nevek változtak, de a rendszer ugyanaz maradt. Azot a nevek azonban, amelyek most felvették, új rendszert jelentenek. Komolyan beszélnek Huszár Károly miniszterelnökségéről, aki eleinte ugyan résztvett a kurzus munkájában, később azonban ellene fordult és legfőbb intézkedését erősen támogatta. Rassay és Ruppert képviselők, akiket szintén belsokombinálnak az új kormányba, a fehér terrornak mindenkor legbátrabb és legösszintébb kritizálói voltak. Meglepetés Giesswein Sándornak a neve, őt pacifizmusáért üldözték és ha most szó esik róla, ez már igazán a béke bevonulását jelenti Magyarországra. Ennek az új kormányának országos garanciát adna a liberális Hadik János gróf, akit Horthy helyébe kormányzóknak emlegetnek, Budapesten teljesen biztosítaná a nyugalmat Szilágyi Lajos, az ujonnan jelölt főkapitány, a vidék közbiztonságára komoly ígért Benitzky Ödönnek, mint országos főkapitánynak a neve és az emigrációból hazatérőknek biztosíték lenne, hogy nem lesz bosszumegető, retorzió: Bárczy István, akit igazságügyminiszternek kandidálnak.

Demokratikus kormány alakul

Peidl Budapestre érkezett — Ruppert, Giesswein, Miakits az új kabinetben — Hadik lesz a kormányzó Horthy helyett

A magyar politikai életnek a kormány lemondásánál is nagyobbjelentőségű szenzációja van. Politikai körökben Bethlen miniszterelnök néhány nappal ezelőtt kijelentette, hogy a szocialdemokratákkal tárgyalásba fog bocsátkozni olyképen, hogy a munkásság tömegeit bevonja az ország kormányzásába. Bethlen már akkor megtalálta az érintkezést a bécsi emigráció jobbszárnyával. Nem kötelező tárgyalásokat folytatott Miakitsal, aki erre Garamiék részéről meghatalmazást kapott. A szocialisták feltételeinek kardinalis pontjai az amnesztia kiterjesztése, az internálások és elzárások megszüntetése és a jogrend helyreállításának intézményes garanciája. Ezeket a feltételeket Bethlen gróf a tárgyalások alapjául elfogadta és most a helyzet annyira megérett, hogy a kormány részéről lépések történtek, hogy a Garami—Lovászi frakcióval a közvetlen tárgyalásokat felvegyék.

Peidl hasatért az emigrációból

A frakció Peidl Gyulát bizta meg a képviselővel, akit a magyar kormány megfelelő udvarias formák között megbívtat a tárgyalásokra. A meghívás következtében Peidl Bécsben megkapta a kellő instrukciókat és a volt népjóléti miniszter az emigrációból tegnap hazatért. Peidlnek fontos politikai missziója van, a szocialistákkal is tárgyalni fog és az emigráció általa kapcsolódik be újra cselekvő tényezőként kétévi kirekesztetés után a magyarországi politikai mozgalmakba.

Az új kormány névjegysége

Valamennyi pártban komolyan beszélnek arról, hogy a kurzus mai rendszerét egy, a középpártokból alakult új rendszer kormányja váltja fel. Az új rendszer bekövetkezése esetén a kormány a következőképen alakulna meg: Huszár Károly miniszterelnök, Rassay Károly belügyminiszter, Giesswein Sándor külügyminiszter, Bárczy igazságügyminiszter, Ruppert Rezső földművelésügyi miniszter, Payer vagy Miakits kereskedelemügyi miniszter és Peidl népjóléti és munkaügyi miniszter. Az új kabinet programjának legelső pontja Horthy távo-

zásának kiterjesztése volna. Magyarországon új kormányzóként Hadik János gróftól jelöltek. Aranygyűlés az új kormány létrejönné, Benitzky Ödönt országos főkapitányra, Szilágyi Lajost pedig budapesti főkapitányra neveznék ki.

Kihallgatások Horthynél

A mai kihallgatások során Kenéz Béla, a nemzetgyűlés alelnöke és Arz tábornok jelenetek meg a kormányzónál. Kivülük Gaál Gaszton, Vass József, Rubinek Gyula, gróf Hadik János, Bottlik János, Tomcsányi és Huszár Károly kaptak meghívást. A keresztény-pártban órákig tartó izgalmas értekezlet volt. A kiadott kommuniké szerint a párt általában szimpátiával kíséri Bethlennek a többségi párt megalakítására irányuló akcióját.

Gróf Apponyi Albert tegnap Budapestre érkezett. Megérkezése után nemsokára kihallgatáson volt a kormányzónál, amely ötnegyed óráig tartott. Apponyi a kihallgatás után egy újságról kijelentette, hogy a kormány és a közötte fennálló alkotmányjogi ellentétek miatt nem nyilvánít véleményt a válság megoldását illetőleg, mert ő az ország jövőjéért aggódo hazafi. Annyit mondhat, hogy a belső konzolidáció csak úgy képzelhető el, ha a kormányzatban a jogrend tökéletes biztosítása és a tervszerűség fog uralkodni. Apponyi után Belicska volt kihallgatáson a kormányzónál.

Rupprecht magyar király?

A kormány lemondásáról és Horthy várható távozásával kapcsolatban, a magyar politikai körökben élénken foglalkoztatja az a kérdés, hogy ki lesz Magyarország jövődóbeli királya. A kormány egyes tagjai a román-magyar perszonális unió hívei, más miniszterek azonban a Bajorországgal való egyesülést kívánják Rupprecht bajor trónörökös alatt.

Bukarestben, illetékes helyen a román-magyar perszonális unió tervéről elterjedt hírekre vonatkozólag a sajtó képviselőinek kijelentették, hogy azoknak semmi alapjuk nincsen és nincs más céljuk, minthogy a kisan-tant kebelében levő egyetértést megbontsák. A „Manchester Guardian“ ezik lezútóbbi

cikke a legélesebben támadja Horthyt és rendszerét. Horthyt közönséges gyilkosnak nevezi s követeli, hogy távolítsák el Magyarországot éléről. Horthy at kell hogy adja helyét a liberális kormányának. Megbízható politikai körökben azt beszélnek, hogy Horthy le akar mondani. Ugyanezeknek a köröknek az állítása szerint a Radetzky-kaszárnya leégését a karlisták gyújtogatásai okozták, akik bosszút akartak állítani az ott elhelyezett Horthy-csapatokon. A parasztság között terjed a köztársasági mozgalom.

Béke a szomszédállamokkal

A belső konszolidációval egyidőben, a külföldi relációk is rendeződnek. Bethlen miniszterelnök az egyik francia lapnak adott interjújában kijelentette, hogy a nemzetgyűlés összehívása után a királykérdés egész komplexumát elintézik és javaslatot fognak előterjeszteni a Habsburg propaganda megakadályozására. A magyar kormány a velencei egyezményt illetően eléget tett kötelezettségének. A félretekintők elhagyták Nyugatmagyarországot és a népszavazás érdekében a szükséges intézkedéseket megtették. Ami a szomszédos államokkal való határforgalmat illeti, kijelentette, ha a katonai intézkedéseket, amelyeket a Károly-puccsal kapcsolatban eszközöltek, megszüntetik, akkor semmi akadályt annak, hogy a normális viszony ismét létrejöjjön. Végül kijelentette a miniszterelnök, hogy Olaszország és Magyarország között a gazdasági kapcsolat felvétele közeledik.

Jugoszlávia békülékeny szellemben közeledik Magyarországhoz. A jugoszláv kereskedők memorandumot intéztek a kormányhoz, amelyben Magyarországgal való kereskedelmi összeköttetést ille öleg a vasúti forgalom felvételének szorgalmazását kérik. A memorandum azt hozza fel indokul, hogy a Jugoszláviában felhalmozott áruk exportálásának akadályt az állannak nagy kárt jelent. A csehszlovák kormány a Károly-puccs alkalmával letartóztatott magyarokat szabadonbocsátotta. A kassai törvényesek a mozgósítás alatt letartóztatott politikai foglyokat szabadlábra helyezte. Székely budapesti államügyészt, akit annak idején Kolthay ezredessel együtt tartóztattak le, Bartfán lako családjánál internálták.

Nyugatmagyarországon látszólagos anyugalom

Nyugatmagyarországon az osztrák csapatok előnyomulása tovább tart és remélik, hogy a megszállás a het végén véget ér. Tegnap Barátudvar, Vulea, Palfalu és Mosonszentandrás községeket szállták meg. A „Neue Freue Presse” szerint Nyugatmagyarországon Csorna, mellett 2000, Kapuvárnál pedig 1000 magyar felkelőt csoportosítottak, akik állítólag bevárják a népszavazás eredményét.

Berele az ujságba ír

Irtá: Ujvári Déter

Abban az időben, amikor a Fáklya dícső szerkesztősége éhségstrájkot kezdett, a következő eset történt. Berele kutyája rossz életre adta magát és elszűllött. Rossz nyelvek azt beszéltek, hogy valami alvégi céda dög zavarta ki erkölcsi egyensúlyából. Elég az hozza, hogy Hektorból közönséges tekergő lett, nephosszat elkészült és lógatta a fejét, mint valami hipochonder. Néha leült egy idegen szemétdombon és szerelmes verseket skandált. Szavahihető emberek állították ezt és ennél fogva igaz lehet. Közönséges kutyák ugyan nem szoktak szerelmes verseket szavalni, de Hektor nem volt közönséges kutya, aztán az is kiderült róla, hogy a nagy Kleinmann íróasztaláról ellopott egy szónátát és megette. Ezt szegény nem tudta kiheverni. Megunta az életét, megutálta az otthonát és mert a boldogtalan szerelmem is kinezta, hát világgá ment.

Berele egészen oda volt. Az egész élete felborult. Akiket kinezhatott, azok egyre-másra kinőttek a keze alul. A nagy Kleinmann szerkesztő lett és vagy az utcán ödöngött, vagy a szerkesztőségben volt. A macska komoly nagy macskává serdült és nem állt kötélnek, ha Berele magához invitálta, hogy a farkára kócot kössön, aztán meggyujtsa. Még csak Hek-

nyét és utána újból akciót akarnak indítani az elvesztett területek visszaszerzésére. A bécsi lapok szerint Nyugatmagyarországon csak azért van nyugalom, hogy a magyar kormány biztosítsa magát minden külpolitikai nehézség ellen. Az antant államok és az osztrák kormány között folynak a tárgyalások a soproni népszavazás módjainak megállapítására. A népszavazás november végén lesz. Valószínűleg a nyugatmagyarországi megszállással kapcsolatos az a budapesti jelentés, amely szerint a honvédelmi minisztérium felhívást bocsátott ki a 17-36 éves férfiakhoz, hogy jelentkezzenek katonáknak.

A sorompók emelkednek

Románia gazdasági élete olyan mozduatlanságba zsbadt, amely az agóniák dermedtségére emlékeztetett. Most aztán egy váratlan megmozdulás lepi meg azokat, akik a pesszimisták kis füstös mécsese mellett virrasztottak a nagybeteg ország jövője fölött. A kormány megrázta a határok erősen megrozsdásodott sorompóit és most már van remény rá, hogy Európa vérkeringésébe is eljuthat.

A háberu és a háberu követő változások legkitartóbban a forgalmat bénították meg. Politikai és pénzügyi meggondolások még a légáramlástól is féltették az új szituációt. Nem sok különbséget tettek élő és nemélő organizmusok között: mindent anatómia alá vetettek. Ami idegen, az ne lépje át az ország határait. És ami itthoni rögzítől mozdult ki, hogy idegen talajba eressza a gyökereit, arra is vigyáztak, hogy át ne vethesse magát a határon. Így dogmatizáltak a béke alapelveit és ezzel — minálunk is, másutt is — azt érték el, hogy épen az hiányzott a békéből, ami a lényege.

A lei állandóan zuhant, az élet állandóan drágult, a termelés megakadt és a kereskedelem elküldött. És mindez pedig nem a természetes inség jelenségeként mutatkozott. Bőségesen áradtak itt az erők, de a mesterseges gátak előtt megtorlaszkodtak. A búzánk, a fánk, a petróleumunk, amely elképzeltetlen gazdagságot jelent, az országban hever, a vergődő valuta mellett, holott semmi mást nem kellett volna tenni, csak azt, hogy rést nyujtsunk nyersterményeink kifelé való áradására és a lei válsága és minden, ami a lei infekciójából elkövetkezett, leenyhült volna. De épen ezt a rést nem nyitották meg. A forgalom, amely belső energiájánál fogva, kicsérélést követel, akadályozatlan mozgást kifelé, magához visszatérő vonalakra szaladt vissza és összezsugorodott. A határ, még ha vakond-

túrásnál is laposabb, áthághatatlan hegygyé magasodott és se-ki, se-be tilalommal riasztott vissza minden mozgási tendenciát. Hiába küldte ide fölösleges produktumait a külföld, a vagonjait nem eresztették át a határon. És hiába leadult meg itt is a termelési törekvés, a határnál megrekedt, vagy vagonhiány miatt odáig el se juthatott. A forgalom sima lebonyolítása belegubancolódt az átrakodási szisztéma és ez a szisztéma mindent megfojtott. Lesoványította ennek az országnak természetes bőségét, meggémberítette az ipart és megfélemlítette a kereskedelmet, amelynek éltető eleme a szabad mozgás.

A kormányának kétségtelenül sok gondot okozott a gazdasági életnek ez a nem egésszen természetes stagnációja és még inkább a finánciális élet ingadozása, amely már-már a teljes megrendültség állapotával fenyegetett. Az is bizonyos, hogy keresett orvoslást e bajok ellen, de nem tulsok energiával, vagy tulsok szerenésével. Most aztán a honylult terápia helyett az egyszerű gyógyítási módokhoz folyamodott. Amikor már a nagy professzorok tudománya csődöt mond, legjobb házi orvos sággal próbálni szerencsét. A pénzügyi professzorok tudománya csődöt mondott, hát elő azzal a háziszerral. Régebben okos gazdasági politikával tartották egyensúlyban a gazdasági életet, hátha most is bevalk. És kiadták a rendeletet, természetesen a szomszéd államokkal való megegyezés után, hogy vissza kell térni az áruforgalom régi princípiumaihoz. Ez azt jelelenti, hogy a mi vagonjaink nem állnak meg a határon, mert akadálytalanul tovább futhatnak, viszont a külföldi ide irányított szállítmányok színén nem vesztegelnek a határnál és nem vesződnék heteken át az átrakodással, mert a vasúti kocsik bejöhethetnek, még — a vezető kalauzt kivéve — személyzetet sem cserélnek.

A gazdasági élet megerősítése érdekében ez történt. A leromlás utolsó stációján nem sok egy megmozdulás, de mégis csak biztató. Ha egyebet nem is, de annyit lehet következtetni belőle, hogy az agónia még nem végleges. A megújulás természetesen az életösszön erejétől függ és attól is, hogy ezt az erőt milyen energiákká tudja átváltoztatni az életakarás. Akik Románia közéletét irányítják, őszintén és komolyan akarják a konszolidációt. A konszolidáció végső eredményében nem más, mint az, hogy a gazdasági élet visszatér a háborúelőtti állapothoz. A teljes béke teljes szabadságot jelent. Munkaszabadságot, termelési szabadságot, kereskedelmi és forgalmi szabadságot. Most talán már visszatérünk ehhez. Az első lépés megtörtént. A sorompók emelkednek, nem nagyon, de mégis már emelkednek és ez is valami.

tor maradt, akivel hébe korba mulatni lehetett, most aztán ez is kiküldött a kezei közül.

Ordított és tombolt, hogy ő a Hektort akarja. A mamájának összefacsorodott a szive és vigasztalta: majd visszajön a Hektor. Erre Berele még jobban bömbölt, mert okos fia volt és tudta, ha már vigasztalni kell az embert valamiért, akkor a helyzet már egészen reménytelen.

Egyszer aztán azt mondta neki Stopperné:

— De ne sirj hát Berele. Majd baleteszszük az ujságba és akkor visszajön.

— Kicsodát? — bömbölt Berele.

— A Hektort.

— Az egy hazugság — háborgott Berele — a Hektor nincs itt, hát azt nem teheted az ujságba.

Stopperné megmagyarázta neki, kutyát akkor is lehet ujságba tenni, ha messzi van. Sőt akkor szokták leginkább. Az ember megírja, hogy Hektor, gyere vissza, minden meg van bocsátva és akkor Hektor visszajön.

Berele a fejét rázta. Ez nem lehet. Hektor nem olvas olyan buta ujságot, amit a Kleinmann ur csinál.

— Jó — mondta a mamája — akkor nem a Hektornak írunk, hanem az embereknek. Kitesszük az ujságba, hogy a Hektor el-

veszett, aki megtalálta, hozza vissza, mert a Hektor a mienk volt.

Ez már jobban tetszett Berelenek. Faggatta a mamáját, hogyan kell azt csinálni és figyelmesen hallgatta, mikor az magyarázta, hogyan írnak effélet az ujságokba. Stopperné aztán mindjárt meg is szervezte a hirdetés.

— No, itt van Berele, most vidd be a szerkesztőségbe, add oda Kleinmann urnak és mondd meg neki: én küldöm és kéretem, tegye ki az ujságba.

Berele elvitte a hirdetés a szerkesztőségbe és átadta az üzenetet.

— Benne lesz — mondta Kleinmann ur.

A nagynevű ránézett a gyerekre, aztán megcsipkedte az állát és nyájasan kérdezte:

— No te kis idióta, nem akarnál szerkesztő lenni? Azt mondom neked, állatka, ne tanulj semmitse, hanem gyere be a szerkesztőségbe, rugd le székeről Kleinmann bácsit és szerkeszd meg a Fáklyát. Nagy ember lesz belőled, meglátod.

Berele szó nélkül vette a tanácsot, a nagy Kleinmann mögé surrant és belerugott. Aztán vihogva elszaladt.

A nagynevű nem is sejtette, milyen fogékony talajba vetette el az ujságkultúra magjait. Berele ettől a naptól kezdve szinte szenvedélyesen érdeklődött az ujság iránt. A ma-

Átszervezik a kormányt és megnyitják a parlamentet

Késik Maniu és Bratianu megegyezése — Titulescu londoni követ lesz

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Minden jel arra vall, hogy Averescu helyzete valóban megszilárdult. Maniu és Bratianu megegyezése egyre késik és mind a két politikus pártjában egyre nagyobb a türelmetlenség. Tegnap néhány politikus megkérdezte Maniutól a tárgyalások lassu menetének okát. Maniu csak ennyit válaszolt:

— Jó dolgok lassan, de biztosan valósulnak meg.

A válasz nem elégtette ki a politikusokat. Több vezető nemzeti párti képviselő kijelentette, hogy a megegyezés reménye egyre csökken. A liberálisták vezetői ugyan tegnap még egész nap tanácskoztak,

erősen a tárgyalásokon azonban Jorga már nem vett részt.

Ugy tudják, hogy Jorga nem tudta érvényesíteni személyi követeléseit és ezért visszavonult. A nemzeti demokrata párt csütörtökön ülést tart, amelyen Jorga ki fogja fejteni véleményét a politikai helyzetről és jövő magatartásáról is tájékoztatni fogja híveit. Nistor és Iaculetz a tegnapi megbeszéléseken szintén nem vettek részt és így valószínűnek látszik, hogy

a nagy ellenzéki koncentráció terve meghiúsult.

Ha egyáltalán létre jön megállapodás, úgy az kizárólag Maniu és Bratianu paktuma lehet. Ennek a szövetségnek azonban nem lesz olyan ereje, hogy a kormányt megbuktassa, legalább is rövid időn belül.

A kormány helyzete így lényegesen megjavult és ehhez nagyban hozzájárul az is, hogy Titulescu párisi utja beváltotta a hozzáfűzött várakozásokat.

A lei zuhanását sikerült megállítani

és úgy tudják, hogy a külföldi tartozások ügyében is megállapodást kötött.

Az ellenzéki sajtóban Titulescu párisi tartózkodásával kapcsolatban különféle hírek kerültek forgalomba. Take Jonescu, aki távollétében a pénzügyminisztert helyettesíti, a meghatározottban cáfolja ezeket a híreket.

— Nem igaz az — mondotta a külügyminiszter, — hogy Titulescu Párisban francia kölcson ügyében tárgyal és hogy ennek fejében az állami bányákat elzálogosítja.

Cáfolja továbbá, hogy a minisztertanács az adóvallomások határidejének kitolását, továbbá a vagyonszámla felfüggesztését tárgyalta volna. Titulescu utjára vonatkozólag kijelen

tette, a pénzügyminiszter azért ment Párisba, hogy

Románia részére segítséget eszközöljön ki.

Titulescu párisi utjának sikere elé a legnagyobb reménnyel tekint a külügyminiszter is.

Averescu ennél fogva most sűrűn hozzá fog a parlamenti ülészek megnyitásával járó munkálatokhoz. Az őszi ülészek megnyitására már csak tizenkét nap van hátra és Averescu ezalatt biztosítani akarja az ellenzék részvételét a törvényhozás munkájában. A király ugyanis semmi körülmények között nem hajlandó trónbeszédét üres ellenzéki padosorok előtt felolvasni. A kormány nevében

Argetoianu tárgyalat ebben az irányban a parasztpárttal

és úgy tudják, hogy nem sikertelenül.

Nem kétséges az sem, hogy a kormány átszervezése éppen az őszi ülészekre való tekintettel időszerűvé vált. Egyelőre csak néhány néppárti miniszter kicseréléséről van szó, de szélesebb körű átszervezésről is beszélnek. Abban az esetben, ha Cudalbu elhagyná helyét Teleacu lenne az utóda. A kereskedelemügyi tárcát Anghelescu kapná. Ha Trancu Jasi a Banca Nationalanál jutna vezető szerephez, úgy a munkaügyi tárcát Marincu kapja. Bizonyos az, hogy Titulescu visszatéréseig változás nem történik. Titulescu tegnap Párisban hosszabb tárgyalást folytatott Loucheurral, majd Millerandnál jelent meg kihallgatáson és csak vasárnapra tér vissza Bukarestbe. Marghiloman francia nyelvű lapja a „Le Progres“ azt írja, hogy

Titulescut december 15-én Románia londoni követévé nevezik ki.

A hír minden valószínűség szerint megfelel a valóságnak, mert Marghiloman, aki legutóbb többször tárgyalat Argetoianuval, jól van informálva.

Inzultáltak egy diplomatát

Belgrad, november 15. A „Tribuna“ az olasz hadsereg háborús vereséget kritizálta. Ezért a belgrádi olasz katonai attasé felkereste a szerkesztőséget és a cikk írójától elégtételt kért. Az újságíró a diplomatát egy üvegszékényhez vágta, amely betört a diplomata beleesett és összezsuzta magát. Végül az attasé kidobták a szerkesztőségéből. Az olasz követ Pasics miniszterelnökhöz fordult és tőle kért elégtételt.

Holttá nyilvánították a háboruban elesett vagy eltűnt katonákat

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A világháború befejezése óta az élet minden megnyilatkozásában zavarok következtek be a háboruban megváltozott jogi helyzet tisztázatlan volta miatt. A hivatalos statisztikákban kimutatott, de nem teljesen megbízható adatok szerint öt-tíz millió embernek vált bizonytalanná a jogi kapcsolata a többi emberrel, de főleg a családjaikkal és gazdasági összeköttetésekkel szemben. S ez a bizonytalanság olyan káoszt teremtett a jogviszonytól függő, félbeszakadt ügyekben, melynek kiktűsöbölése millió és millió embernek a sorsára van befolyással. Házasság, örökösödés, szerződések, jogok és kötelezettségek egész tömege maradt függőben a háború áldozatai jogi helyzetének bizonytalansága miatt.

Ezt a gazdasági és társadalmi életre kiható súlyos anomáliát szándékozik most megszüntetni a kolozsvári VI. hadtest hadkiegészítő parancsnokságának 7420—1921 számú rendelete, mely felszólítja a város katonai ügyosztályát a háboruban elesett vagy eltűnt katonák összeírására. A katonai ügyosztály valószínűleg holnap fogja kiragasztani az erre vonatkozó hirdetményt, melyben felhívja mindazokat a kolozsvári szülőket vagy családtagokat, akiknek hozzátartozói a háború alatt a harcsteren elhaltak vagy eltűntek, hogy nyolc napon belül jelenjenek meg az ügyosztály hivatalos helyiségében. A jelentkezőknek részletes és hi információt kell adniuk hozzátartozójuk elhalálozásáról vagy eltűnéséről s az erre vonatkozó igazoló iratokat, ha vannak, be kell mutatniuk. Azokat a katonákat, akiknek halála vagy eltűnése kétségtelenül be fog igazolódni, a hadügyminisztérium holttá fogja nyilvánítani.

E beláthatatlanul fontos rendeleten kívül egy másik háborús vonatkozású rendelet is érkezett a városhoz. A kolozsvári belügyi államtitkárság 22388—1921. számú leiratában felhívja azokat a kolozsvári lakosokat, akikről a háború folyamán a volt osztrák-magyar, német és magyar hadsereg állatokat, terményt és más élelmiszert vagy bármely ingó vagyont elrekvirált s az illetők azért kártérítést még nem kaptak, de a hivatalos bonnal a rekvirálást igazolni tudják, november huszadikáig bezárólag összeírás végett jelentkezzenek a katonai ügyosztálynál. Azokat, akik a jelentkezést elmulasztják, kártérítési igényükről lemondottaknak fogják tekinteni.

Életünk gyermekeinkben teljesül. Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

maja örült az érdeklődésének és szívesen adott neki mindenről felvilágosítást.

— Mama, kell pénz az újságszínaláshoz?

— Szó se róla. Lapot mindig pénz nélkül csinálnak.

— Hát ész az kell hozzá?

— Az se kell, életem. Akinek esze van, az nem lapot csinál.

— Aztán miket tesznek be az újságba?

— A piszkokat, gyönyörűm.

Berele eltűnődött. Szép lehet az, mikor az ember piszkokat tehet be az újságba.

Nagyszerű gondolatok motoszkálnak az agyában. Nem volt még határozott fogalma a piszkokról, de mert igazán zseniális gyerek volt, hét sejtett hozzá valamit, ha csak homályosan is. Tapasztalatai is voltak már, nagyszerű megfigyelései, amiken pompásan elmulatott.

— Ez jó lesz — gondolta és ha Berele elgondolt valamit, azt aztán tette is váltotta.

Szóval: Berele elhatározta, hogy a Fáklya munkatársa lesz. A nagynevű felébrésztette benne az ambíciót és az úgy bízsergett benne, hogy nem tudta leküzdeni.

Senkise mondta meg neki, hogy kezdik az újságírást, de ő kitalálta, mert igazán zseniális volt.

Bement a mamája boltjába, a stelázsíról

lelőpott egy iv papirost, aztán tentát és tollat is lopott és mikor a szükséges rekvizitum együtt volt, besurrant a nagy Kleinmann szobájába, leült a nagy Kleinmann íróasztalához és megalkotta első publicisztikai remekművét. Vagy három óráig dolgozott, de a munka izgalmasága nem érződött rajta. Friss, üde és ötletes volt.

Delután bevitte a redakcióba.

Az asztal mellett elcsigázott emberek ültek. Suttogó Dóri a tollat rágta. Három nap óta nem rágott egyebet. A nagynevű kroit írt és közben arra kérte Kleinmann, hogy ne nézzen rá.

— Ne néz rám, te állat. Gondold meg, hogy még a tegnapielőtti vacsora mar déka van a gyomromban és ha el kellene ettől is válnom, akkor még máma hullá leszek. Ne nézz rám, kérlek.

A nagy Kleinmann a körmeit rágta, pedig nem volt éhes, de a szerkesztőség szolidaritást követelt és ő látszólag a kari szolidaritás alapjára helyezkedett és a körmeit rágta.

Berele belépett és odaadta Kleinmannnak a kéziratot.

Megint ez a buta hirdetés? — kérdezte Kleinmann ur bosszusan.

Berele a kabátja ujjába törölte a fölösleges

életnedveket és aztán a helyzet magaslatára kapaszkodott:

— Igen. A mama küldi és kéri tegye be az újságba.

— Jól van, beteszem — kelleltenkedett a nagy Kleinmann, trápótyentette a kéziratot a betűjelzést és odaadta a metörnek, aki éppen kéziratát jött.

Olvasatlanul adta oda. A nagy Kleinmann nem olvasta el a kéziratokat.

Másnap egész Bodony röhögött. A Fáklya a következő szenzációt hozta:

„Észtetem piszkot kirom azulyásba mert ezed nad Piszkok ésaszén mamám asztmonta ketyed ed karakter ésnemis Tudok milene aszén fíjatal Ságomban ha ketyednem hoszta vona ide eszteta tavaszt aszén bánat tos Szvety Ségembe ésaza piszkok megfokta aszén mamám akiaszén mamám és asztmonta ketyet ért megfokog hallni esketyet aszén musám ésaszén boltok lesszek ésmegecsókta aszén mamám ésaszén mamám nevetet ésasztmonta jajaj ketyet ekydrága malyonka és ett karakter esztetet latam teknap este mikor sötétvót. irtam a fátyaulyságnak stopper berci II ozt. tanuló.

Stopperné a kávé mellett szokta elolvasni a Fáklyát. Nyolc órákor megkapta a kávé, negyed kilenkor megkapta a Fáklyát és félkilenkor megkapta az speömlést, aztán elájult.

Kisenev múltja, kulturája

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Kisenev zsidóságának rövid történetét először előadásban dr. Kogan Bernstein volt zivies elmondani óta közben.

Élet és kultúra

Amikor Oroszország a Besarábia fölötti hegemoniát átvette, a zsidóság olyan állapotban volt, hogy az orosz elnyomatási politikát nem érezte különös súlyként. Az egymást váltakozó uralkodó Moldvában nem engedtek kifejlődni a zsidóság számára külön jogállapotot, mint amilyenben az idegenek aitiában részesedtek. Azonban az az aránylagos nyugalom, amely Besarábiának Oroszországhoz való kapcsolása nyomán az évek során bekövetkezett, a zsidóság életfeltételeibe is nyugalmat hozott. Az új alakulásban a zsidók az első időben mint hadseregszállítók helyezkedtek el. A vállalkozók, akik a csapatok számára ételmet, lovat, igásállatot szállítottak, testvéreiket segélyezendő, csakis zsidókkal dolgoztak. A kereskedelem akkoriiban a zsidóknak alig volt szerepük: a közgazdaságnak ezt a fontos ágát akkoriban a görögök látták el. Nagypapám írásaiból tudom, hogy őseim leginkább a hadseregszállítási mesterséget űzték. Egyik dédapám Potemkin herceg hadseregszállítója volt Chersonban, onnan származott ide, ahová állandó beszivárgás volt az odesszai és chersoni kormányzóságokból. Itt ugyanis a Fekete-tenger mentén a kereskedelem már régóta zsidó kezekben volt és pedig nemcsak a belső, hanem a külkereskedelem is. Egész sora a nagy és kiskereskedőknek, a közvetítőknek, az alkuszoknak, a hajótulajdonosoknak, a gabonabevásárlóknak, a marhajászároknak és napszámosoknak élt Besarábiában. A múlt század hetvenes és nyolcvanas éveiben már a kisipar is tért hódított a zsidók között és az orosz-török háborút követő időkben az élet egészen felvirágzott, kisebb gyárak létesültek, amelyek egyrésze zsidókézen volt, a zsidók pedig igyekeztek gyárakban zsidó munkásokat alkalmazni. Körülbelül ezzel egyidőben telepítették be franciákkal és németekkel Ackermannban és Cetatea Albában a zsidó földműveseket is, akik mint ismeretes, kitűnően beváltak azon a vidéken; a legjobb kishirtokosok lettek belőlük.

A zsidó hitközségi élet távolból sem öltethet olyan biztos és jól megalapozott szervezeti formákat, mint az uralkodó vallás. Nemcsak egyénileg voltak jogfosztottak a zsidók, hanem közéletük is labilis volt, közcélakat szolgáló testületeik sem működhettek úgy, ahogy az egy szabad közösség fejlett képviselője mellett elgondolható. A hitközségi kiadásokat eleinte önkényes adakozásból fedették, később azonban a zsidóság elérte a hatóságoknál azt, hogy a köser husra husadót (karabocni zbor) vehessen ki. A baj azonban abban rejlett, hogy nem volt hivatalos testület, amely a jövedelmet ellenőrizhette, vagy a hovatartozás fölött felelős ellenőrzést gyakorolhatott volna. Meghonosult tehát az a rendszer, hogy beérbevétték a husajövedelmet, abból fizették a községi kiadásokat, rabbit, metszőket, kántort és tanítókat. A szállítók sokat kerestek, eleinte a gyárosok is szépen prosperáltak, de annyit senki sem harácsol, mint az ilyen bérlő, aki egész utcát házat uszarázta össze a husadóval. A zsidóság teljesen ki volt eszéknek a legtöbb esetben tudatlan, kapzsi és haszonleső embereknek szolgáltatva. Ők nevezték ki a kursoriu-nokat, ők határozták meg, mit tanítsanak, ki tanítson, hány órát és milyen tárgyakat. Nagy befolyással módjukban volt a tantervet is kijelölni, rendszerint szegény rokonait vagy olyan alkalmazottaikat helyezték el, akiket le akartak rázni magukról.

Változást kulturális téren a Pétervári Zsidó Műveltségi Terjesztő Társulat megalakulása hozott. Ennek a társaságnak ugyanis állami részről olyan jogai voltak, amelyekkel könnyűszerrel meg lehetett csorbítani a baszkodó bérlők jogait a kulturális körök. Az egyesület vezetője báró Ginsburgnak és a körje csatlakozott zsidó docenseknek, banká-

roknak és ügyvédeknek jóhangzásu nevük volt Péterváron, de ez a társaság teljesen asszimilációs célokat követett és ebből a szempontból általában nem fejtett ki a zsidó tömegre kedvező hatást, de a kulturális körök felburjánzott visszaéléseit igyekezett eltüntetni. A cionizmus később azonban magára a társaságra is nemzeti irányban gyakorolt befolyást úgy, hogy a társaság vezetőségében azok az elemek is helyet foglalhattak, akik zsidó nemzeti irányba terelték a Műveltségi Terjesztő Társulat működését.

Ma már ott állunk, hogy nyolc héber iskolánk van Kisenevben, a chéderek száma azonban, ahol félig jiddisül, félig héberül tanítanak, meghaladja a százat.

A háboru óta az egész vonalon bizonyos fokú demoralizációt lehet a zsidóságon megállapítani. A gyors beözönlés és az elhelyezkedés nehézségei ráuntaltak a zsidókat a valutázásra, amely ijeszítő módon harapózott el közöttük. Diákok, fiatal kereskedők, öreg sibereteket rá magukra az üzérkedés csunya foglalkozására, amelyet még ma is gyakorolnak eléggé megszegyenítő mértékben.

Az intelligencia helyzete rossz. Az orvosok kivételével ugyan e szabály alól; számukra nem jelent veszteséget az új helyzet, praktikusokat tovább is folytatják, de az ügyvédek közül sok egzisztencia ment tönkre az érthetetlen eljárás miatt, hogy nem tettek hűség esküt a román államnak. Sokan közülük boltiszolgálnak mentek, a legtöbbje pedig, ha némi pénze volt, kis bódét vásárolt és ott tengeti életét gyümölcs és halkereskedéssel.

A cionizmus

A cionizmus 1881-ben, tehát a Herzl-cionizmus előtt jó néhány esztendővel szivárgott ide. 1881 év decemberében a „Chowewe Cion” egyesület, amely Oroszországban kezdte meg működését, itt is egyesületet alapított és annak vezetésével a tagtársak engem biztak meg. Az akkori viszonyok között elég aktivitást fejtettünk ki és később kiterjesztettük működésünket mindentüvé, ahol a nemzeti gondolatot be kellett plántálni. Az utolsó kongresszusra 19.500 sékel alapján küldtük be delegatusainkat. Őnek — mondotta dr. Kogan Bernstein — felütnhet a sékelek jelentéktelen száma ilyen nagy zsidó városban, de meg kell magyaráznom, hogy nálunk a sékel/felelő együttal/cionista is, nem úgy, mint máshol ahol a sékelt valami jóléti hozzájárulás felének tekintik. A cionisták minden árnyalata található Kisenevben a Poale Cionisták kivételével.

A Keren Hájjeszód gyűjtése körül ország-résznünk a második helyen áll. Ezuttal azonban már nemcsak a cionisták, hanem mindenki, akiben zsidó szív dobog, résztvevett a munkában és áldozatkészségben. Nem hittem volna, hogy mennyire önfeláldozók tudnak lenni, különösen zsidó asszonyaink és leányaink, akik régi családi ereklyéiket hozták, nagy pénzeket és antik ékszereiket; az új gazdagok asszonyai pedig briliánsokat és aranyokat hoztak, úgy hogy néhány hét leforgása alatt egy millió érték gyűlt össze az ékszer-akcióból.

Gondoltunk arra is, hogy földműveléshez értő zsidóinkat a földreform végrehajtása alkalmával földhöz juttassuk. Erre nézve a kormánytól ígéretet is kaptunk, úgy hogy a zsidókat épűgy, mint a földműves szegények nagy részét egyenkint több hektár földhöz fogják hozzájuttatni.

Tarbut

A zsidó kultúra Kogan Bernstein előadása szerint nyilvánvalóan nem tehetett olyan lépéseket, mint más országokban, ahol a zsidóság ugyanakkor már a szabadságjogok birtokában volt és összehasonlíthatatlanul külön szervezeti életet élt. Megnéztem a Tarbut iskolát, amelynek női osztályát Widrovics asszony, az odesszai Tarbut idemenekeült vezetőnöje intézi és a másikat a fiú osztályt, amely Tulcsinszki igazgatása alatt áll. Szánalommal kellett látnom ez iskolákat, amelyek már öt éve működnek és még nem jutottak tovább az orosz

rendszerű két előkészítő és két rendes osztálynál. A városban százharmincezer zsidó lakik és a Tarbut mégsem rendelkezik több mint százötven fiú és leányöndevendék fölött. Nagyon kezdetleges még ez az egész iskolarendszer, noha héberül tanítanak már egyes tárgyakat: aritmetikát, természetrajzot és geográfiát. E tárgyakhoz héber tankönyvek vannak megfelelő segédkönyvekkel. De mindezek közül az igazgató kijelentése szerint a Risnikov-féle aritmetikai példatár ér valamit. Kitűnő iskolahe-lyiségűk van, a zsidók áldozatkészségéből elég jó tanfolszereléstük, de az a szellem, amit Antal Márk iskolájában látunk, a fegyelem és a módszer, amely a latin és germán iskolai rendszereket annyi szerencsével egyesíti a zsidó szellemmel, távol van ezektől az iskolák-tól. Ugy véltem, hogy ottani tapasztalataimat utmutatásul elmondom majd a Tarbut kolozsvári intézőinek, de ottlétemkor tapasztaltam, hogy nekem kellett az ottaniakat figyelmeztetnem olyan pedagógiai előnyökre, amiket az erdélyi Tarbut iskolákból hasznosíthatnának. Amikor Kisenevben szóvá tettem a mi Tarbutunk küzdelmes munkáját, csodálkoztak, hogy ilyen körülmények között hogyan lehet ezt az oktatási és nevelési nívót elérni. A tapasztalatok után magam is csodálkozom.

Szabó Imre.

Tiltakozások a jeruzsálemi pogromok miatt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Jeruzsálem, november 15. A november 2-iki pogrom óta újabb zavargások a városban és az országban nem voltak. A nyugalom teljesen helyreállott. Az élet normális mederben halad. Jeruzsálemben egy gyorsított eljárás szerint itélkező bíróságot állítottak fel, amely az elmúlt napokban huszonegy embert ítelt el, olyanokat, akik a zsidók elleni zavargásoknak kezdeményezői és részesei voltak.

Az események a közéletre nagy hatással voltak, különösen arra az arab delegációra, amely most Londonban igyekszik a törvényhozás és a kormány tagjait a zsidók ellen befolyásolni. Mint ismeretes, mohamedán, protestáns és katolikus előkelőségek a zavargás után proklamációt adtak ki, amelyben súlyosan elítélik a történeteket.

November 4-én kísérték a zsidó áldozatokat utolsó utjakra. A temetés hatalmas tüntetés volt az arab pogromisták ellen. A temetésen körülbelül tízezer ember vett részt.

A zavargásokról most újabb részletek kerültek nyilvánosságra: November 2-án az arabok a Balfour-deklaráció ellen való tiltakozásunk jelölül tüntetéseket kezdték. Délután tíz óra körül a jaffai kapu előtt arab csőcselék verődött össze, amely botokkal és késekkel fellegyverkezve indult a postaépület felé. A rendőrség még idejekorán értesítették a készülő tüntetésről, de csak kis készenlét jött a tüntetők elé. A rendőrök visszavonultak, mire a csőcselék a zsidó városrészt irányában indult. Az itt lejátszódott események ismeretessék. Mindenki meg volt győződve róla, hogy megfelelő hatósági intézkedések a vérontást megakadályozhatták volna. A cionista bizottság és a Vaad Leumi, továbbá más zsidó testületek nyomban tanácskozássra gyűltek össze és követelték, hogy Jeruzsálem város katonai kormányzóját, Stone tábornokot a vizsgálat befeljesítéséig függeszték fel állásából. A tábornok magatartása annál inkább is kifogás alá esik, mivel Jaffában, ahol a csőcselék szintén zsidóellenes tüntetésekre készült, az ottani katonai hatalom ébersége következtében az teljes rendben és nyugalomban folyt le.

Az angol sajtó fel van háborodva az események fölött. A klerikális újságok, közöttük az „English Churchman” vezércikkében tiltakozik a Londonban levő arab delegáció akna-munkája ellen, amelyet a Balfour-deklaráció megsemmisítésére törekszik.

A Tóra előtt emlékezzetek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő.

A második erdélyi cionista konferencia megválasztott delegátusai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Három hét múlva lesz a második erdélyi cionista konferencia. Ezt a hátralevő időt főleg a delegátusválasztások és a nagyarányú előkészületek foglalják le. A vidéki csoportok jórésze már megajtette a választásokat a társulatilag közölte az eredményt a központi bizottságnak. A szabályszerű választási jegyzőkönyvek eddig a következő helyekről érkeztek be:

Beszterce. Delegátusokká választották: dr. Esekles Miksát, Kallus Lajonót, Rachmuth Izraelt és dr. Herceg Ignácot. Pótdelegátusok lettek: Löbl Henrik és Redlich Farkas.

Szurdok. Delegátus: Markovics Farkas. Pótdelegátus: dr. Schersch Alfréd.

Soborsin. Delegátus: Gottlieb Sándor. Pótdelegátus: Klein Ábrahám.

Lippa. Delegátusok: Ladányi Dezső, dr. Perlusz József és Schwartz Adolf. Pótdelegátusok: Koch József, Merklér Vilmos és Schultz Sándor.

Naszd. Delegátus: Moskovicz Dávid. Pótdelegátus: Engelberg Leo.

Nagyenyed. Delegátusok: Farkas Vilmos, Fenichel Lázár és Rosenbergné Ignác.

Alsóvaskő. Delegátus: Ábrahám Adolf. Pótdelegátus: Braun Bénes.

Kolozsváron is nagy az érdeklődés a választás iránt. Nagyarányu kortekedés folyik minden párt igyekszik a maga jelöltjeit behozni. Érdekes, hogy a 38 delegátusi mandátumra háromszor annyi jelölt van. A választási küzdelem tehát nagyon élénknek ígérkezik.

Ezzel kapcsolatban a konferenciát előkészítő központi iroda felhívja Kolozsvár zsidó társadalmát, hogy ajánljon fel szállást a vidéki delegátusok részére. A konferencia előkészítésének legnagyobb problémája az elszállásolás. A múltévi konferencián a kolozsvári zsidóság az áldozatkészség szép példáját mutatta. Remélhető, hogy ezúttal is mindenkinek megteszi a kötelességét. Egyben felhívja a központi iroda a vidéki delegátusokat, lehetőleg azonnal küldjenek távirati értesítést, hogy elszállásolásra igényt tartanak-e vagy sem.

A konferencia tartamára több perfect gyorsíró jölvédelmező mellékfoglalkozást kaphat. Jelentkezni lehet a központi iroda Szentlélek-utca 1. sz. alatti helyiségében.

A washingtoni konferencia eredményei

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, nov. 15. A washingtoni konferencia tulesett a kezdett nehézségein. Anglia nyíltan állást foglalt Hughes javaslatát mellett, így Japán teljesen magára maradt. Az „Echo de Paris” washingtoni munkatársának jelentése szerint a konferencia már az első napokban is elért annyit, hogy az angol-japán szövetséget megszüntették tekinthető. Befejezett tény, hogy az angol-japán szövetséget felszámolták. Mert Anglia hozzájárult Hughes javaslatához és csak bizonyos módosításokat követel. Japán, miután látta, hogy az összes nagyhatalmak képviselői rokonszenveznek Hughes javaslatával, szintén hozzájárult a javaslatához, de feltétlenül kötötte ki, hogy Amerika lemond a Csendes-Oceán megközelítéséről és konzessziókat ad Japánnak Mandzsuriában és Mongóliában. Japán kikötötte továbbá azt is, hogy Amerika nem követel orosz területeket, így többek között a Szacharin szigetek kiűréséről is lemond. Anglia hivatalos jelentés szerint a konferencia holtápi ülésén Anglia nevében Balfour szólal fel és közölni fogja, hogy Anglia elfogadja Hughes leszerelési javaslatát.

A leszerelési konferencia mai napirendjén két bizottságot alakítottak. Az egyik bizottság kizárólag a leszerelés kérdéseivel foglalkozik. Ebben a bizottságban a konferencián résztvevő öt nagyhatalom delegáltjai működnek. A másik bizottság a konferencia programjának többi kérdéseit készíti elő. Ebben a bizottságban a nagyhatalmak megbízottain kívül Kína, Portu-

gália, Hollandia és Belgium delegáltjai is részt vesznek. Briand francia miniszterelnök tárgyal Olaszország megbízottjával. Megállapodást kötöttek, hogy Olaszország és Franciaország teljes összhangban járnak el a leszerelés minden kérdésében, a távoli Kelet és a Csendes-Oceán problémáinak megvitatásában is. Wilson volt elnök, aki a leszerelési konferencia első tanácskozásán részt vett, a további tárgyalásokon nem vehet részt, mert újabb szélhűdés érte.

HIREK

AZ UJ KELET tartalmajai:

Szerkesztés	977
Előfizetés	844
Zs. N. Sz.	558

Rousseau új világlátásban

A világirodalomban alig van rá példa, hogy egy író olyan nagy befolyást gyakoroljon volna a kultúraberzesség politikai és szociális fejlődésére, mint Rousseau. A francia forradalom kiböbbitására és fejlődésére döntő hatása volt. Eszméinek a forradalom előtérbe hozása és bukása sem ártott. Sokkal mélyebben hatottak be kortársainak rendkívül fogékony lelkébe, sem hogy politikai áramlat bukásától vagy diadalától függött volna. A rousseauizmus nem csupán azelőtti áramlat, mely rakétaszzerűen hirtelen fellobog, hogy aztán époly gyorsan eltűnjön. A „Vallomások”, „Emil”, „Uj Héloise”, „Contrat social” szerzője műveiben oly elveket jelölt meg melyek máskéül évszázad múlva is aktuálisak, mivel a mai politikai és szociális strukturák fundamentumának eleven részei. Ez az oka annak, hogy ennek a sok tekintetben kiakított lángelmének a produktumai még ma is foglalkoztatják a politikusokat, speciológusokat és irodalmi kritikusokat és foglalkoztatni fogják még igen sokáig.

Legújabbban Ernest Seilliere egy kritikai életrajzában mutatja ki Rousseau hatását a maga korára és a mostani társadalomra. Seilliere mélyható kutatások eredményeképpen domborítja ki annak a szerepét és személyét, akit a „genfi rejtélyes gondolkodó”-nak nevez. Szerinte a legjobb mód Rousseau rejtélyének a megfejtésére, ha lépésről-lépésre követjük életében és gondolkodásában. Ha pontosan vizsgáljuk cselekedeteit és írásait, hogy megállapíthassuk az ellentmondásokat és ha azokat szigorú boncoló kritikának vetjük alá. Seilliere munkájának az olvasása után megvilágosodik a nagy rejtély úgy filozófiai mint pszichológiai tekintetben. Rousseau, legújabb életrajzírója szerint, nemcsak filozófus, hanem vallásalapító is egyben. De még ennél is több: szuverénül ható propagátója egy misztikus jellegű keresztény eretnekségnek, melyet nála kevésbé meghallgatott előfutároktól vett át és amelyet hívaló művészeivel saját korának a szájaire szerint tudott feltalálni.

Seilliere bemutatja Rousseau lényének, morális, intellektuális és szentimentális oldalait. Rousseau negyven évek és sok van benne a kalandorban. Ebből a lelki összetételéből áll elő a természetes jószág teoretikusa, a szociális reformátor és a pedagógus tanító, sok, furcsa szófizmája, nagy érzékenysége, leplezett gögje, nagy hiúsága, — betegségeknek egyenes folyományai. Előttünk áll a beteges Rousseau. A romantikus Rousseaut az „Uj Héloise”-ban ismerjük meg, amely ragény osodás keveréke a platonizmusnak és az erotizmusnak.

De legélvezetesebb Rousseau a „Vallomások”-ban. Itt mutatkozik be igazi nagy írónak és különösen nagy önéletrajzírónak. Különösen itt lehet megbámulni, de anélkül, hogy el kellene hinni az álószinteségét és hipokrita cinizmusát. Itt jelentkezik gögös és egyben alacsony emberiségében, sőt a gyérmeiben, itt tud vonzani és itt visszataszító is egyidejűleg. Ez az a műve, mely irodalmilag leginkább él és amelyet legszívesebben lapozgatunk.

— Ferdinánd király Marosvásárhelyen. Bukarestből jelentik: Ferdinánd király december 4-én Marosvásárhelyre utazik, ahol részt vesz a marostordamegyei népkönyvtárak felavatási ünnepélyén.

— Mária királyné Amerikába utazik. Bukarestből jelentik: A „Dacia” írja: Goice Sava Henriese Newyorkból Párisba érkezett, hogy Mária királynénak Amerikába való útját előkészítse. A lap szerint a királyné azért utazik Amerikába, hogy Románia és Amerika között gazdasági közeledést hozzon létre.

— A „Jehudith” estélyei. Kolozsvár egész zsidó társadalmát készíti a Jehudith nagyszabású kultúrestélyeire, melyek december elején lesznek. Az egyesület tagjai, buzgó zsidó asszonyok és lányok, fáradhatatlanul dolgoznak a fényesnek ígérkező estély megrendezésében. A tisztára zsidó műsor, melynek minden egyes száma komoly irodalmi vagy művészi értéket képvisel, december elsején kerül bemutatásra. Tekintettel arra, hogy az estély iránt máris oly nagy az érdeklődés, hogy a siker kétségtelen s egész Kolozsvár meg akarja nézni a műsort, december harmadikán este megismétlik az előadást, melyet tánc fog követni. A harmadik előadás hatodikán lesz a második országrészi cionista konferencia delegátusainak és vendégeinek tisztelására. Mind a három előadásra a „Jehudith” alkalmi lapot ad ki a legjobb kolozsvári újságírók szerkesztésében.

— Goldzieher Ignác temetése. Budapestről jelentik: Tegnap temették el Goldzieher Ignác hírneves egyetemi tanárt, a tudós orientalistát. A temetésen Balogh Jenő volt igazságügyminiszter mondott búcsuzótót.

— Románia polgármestereinek kongresszusa. Bukarestből jelentik: Decem-berben lesz Craiovában Románia összes polgármestereinek kongresszusa, amelyen a községi közigazgatás és a községi gazdálkodás kérdéseit fogják megvitatni.

— A zsidó menza bálja. A zsidó menza bálja Kolozsvár hangverseny közönsége számára is esemény lesz. A színházak és az opera legjobb énekesei lépnek fel az estélyen. Énekelni fog: Pavel Constantin, Lévy Ilona, D'Arin Zacharia. Pollermann Aranka hegedűn játszik, Ligeti József és Graziella Galius tánc-kettőt ad elő. Az estély büfféjének előkészítése serényen folyik. Ezt a munkát Léderer Albertné vezetésével az Lzr. Nőegylet, Jehudith zsidó nők kultúregyesülete és a Benoth Haalkija cionista leányegylet együttes bizottsága végzi. A tánchoz Fritz Thaler zenekara adja a zenét.

— Garoffid miniszter Nagyváradon. Garoffid miniszter ma Nagyváradra érkezett, ahol az agrárbizottság működését vizsgálta felül.

— Anatole France versenytársai. Mint az Uj Kelet jelentette, az idei Nobel-díjat Anatole Francznak ítelték oda. A „Le Figaro” szerint Anatole France mellett Gorkijt és D'Annunziót is jelölték a Nobel-díjra, azonban mindkettőt politikai okokból ejtette el a svéd kormány.

— A cigarettapapír és hüvely monopolizálása. Az Uj Kelet megírta, hogy a kormány rendeletileg megtiltotta a külföldről behozott cigarettapapírnak és hüvelynek 1922. január 1-én tul való árusítását. Az országban azonban ilyen termékek olyan óriási készletben vannak raktáron, hogy lehetetlen azokat a ki-tűzött határidőig elárusítani, ezért a helybeli kereskedelmi és iparkamara memorandumban fogja a kormányt javasolni, a határidőt tolja ki vagy engedjék meg azoknak a nagykereskedőknek, akik igazolják, hogy készletükhez nem csempészés útján jutottak, hogy vámmentesen adhassák el áruikat a külföldre. A kereskedelmi és iparkamara felhívja a nagykereskedőket, hogy nagyobb készletüket jelentsék nála be.

— Hatvanézer szabómunkás sztrájkol Amerikában. Newyorkból jelentik: A konfekciós műhelyek munkásai közel hatvanézer ember sztrájkba lépett, hogy ezzel a d arabmunkarendszer ellen tiltakozzon.

Felolvasóest után a Haggibber klubhelyiségében. Vasárnap este hat órakor tartja a kolozsvári zsidó nők „Jehudith” kulturregysége ezidei harmadik teadélutánját a Haggibber sportegyesület str. Avram Jancu (Petőfi-u.) 18. alatti helyiségében. Székely Zoltán, a Tarbut főtitkára a zsidó történelemről fog hívós előadást tartani. Solem Alejchem és J. L. Perez zsidó meséiből Kaszner Riza fog felolvasni az irók életrajzának ismertetésével kapcsolatban. Ilkovic Eliz zongorajátéka, Beethoven hatodik szimfóniája után szemelvényeket fogognak előadni. „A zsidó nő a Talmudban” címmel. Belépődíj személyenként öt lei.

A munkás szabadiskola mai előadása. A kolozsvári munkáscsoportok kulturbizottsága által létesített szabadiskola ma este fél nyolc órai kezdettel tartja harmadik előadását a Malom-utcai ipariszkolában. Az előadás, mely holnap este folytatódik, a társadalmi fejlődés irányairól fog szólni. A keresztényszocialista és liberális-kapitalista álláspontot dr. Balogh Artur egyetemi tanár, a polgári radikális felfogást dr. Kádár Imre, a „Keleti Újság” munkatársa, a szocialista irányzatot pedig Dáskál Gyula képviselő fogja ismertetni. Az egyes ismertetéseket vita követi.

Oroszország a polgári irányzat felé közeledik. Riga-ból jelentik: A pétervári szovjetek megnyitó ülésén Zinovjev tartott nagyobb beszédet, melyben dicsérte az orosz polgárságot, amely beleöröködött az új helyzetbe. Oroszországban most a gazdasági ujjáépítés munkája kezdődik. Az emigránsok részére is nyitva áll az út, a volt polgári politikuskokat — így Miljukovot is — szívesen fogadják. Vineuroff orosz népbiztos a „Gazeta Krasnaia” című lapnak kijelentette, hogy Oroszország nem győzheti le az éhínséget a külföld segítségével, ha Európa nem nyújt a kellő időben segínyt, legkevesebb 10 millió orosz for. éhenpusztulni. Bambof kormányzóságban a felkelés terjedőben van és átcsapott a charkovi és molitopoli vidékekre is. A felkelők fel vannak szerelve gépfegyverekkel, sőt lovasságuk is van. A parasztság mindenütt a kormány ellen harcol. A moszkvai kormány mozgósítási rendeletnek senki sem engedelmessékedik, a vörös katonák mind megszökönek.

N. Tessitóri Nóra előadóművésze. N. Tessitóri Nóra, a kiváló előadó-művésznő november 19.-én, szerdán este 8 órakor rendezi a ref. teológia disztermében egyetlen előadó estélyét. A jeles költemény-interpretátor ez alkalommal ugyanazt a műsort mutatja be Kolozsváron, amellyel 8.-án Nagybányán rendkívüli sikert aratott. Programján szerepelnek Babits Mihály és Ady Endre verseinek egész sorozata, Rainer Maria Rilke: Rilke kornéljáról írt éneke, továbbá a Nyugat postáinak, valamint az erdélyi költőknek válogatott versei. A művésznő műsoránál közben Zsizsmann Rezső, marosvásárhelyi orgonaművész fog játszani. A magas színvonalú estére jegyek a Lepage-cégnél és a pénztárnál 25—20—15—10 és 5 leies árak mellett válthatók.

Kolozsvár egészségügye októberben. Kolozsvár város tisztiorvosi hivatala tegnap állította össze az októberi egészségügyi statisztikát. Eszerint a múlt hónapban hét has-tífusz, négy difteria, harminchétf skarlát, hét orbán, két kanyaró, négy számarhurut, két tetanus, két vérhas, tizenegy tuberkolózis, kilenc trachoma, száznegyvennyolc szifilisz, hetvenkét gonorrhoea, tizenöt légyfélély megbetegedést állapítottak meg. Születtek száznolcvanheten, meghaltak hetvennyolcan, a szaporodás száma tehát százkilenc. Nyolcvan-ketten kötöttek házasságot. Az október havi egészségügyi statisztika a szeptember havinál lényegesen kedvezőbb.

Levegőbe akarták röpíteni egy német gyártelepet. Drezdából jelentik: Az antant leszerelési bizottsága tegnap egy feljelentés alapján a rokotroi gyártelepen fegyverek után kutatott. Miután fegyvereket nem találtak, a feljelentésben megjelölt helyet a levegőbe akarták röpíteni. A munkások ezt megakadályozták, mire a bizottság elhatározta, hogy újabb, alaposabb vizsgálatot fog tartani.

Egy táborban az állami tisztviselők. Jasiból jelentik: Az állami tisztviselők tegnapi kongresszusán, amely Schlima táblabíró elnöksége alatt folyt le, határozati javaslatot fogadtak el az összes állami tisztviselőknek egységes státusba való sorozásáról.

Párisból Buenos Ayresbe — három nap alatt. Párisból jelentik: A tudományok fejlesztésének franciaországi szövetsége tegnap ülést tartott, amelyen Broguet hírneves tervezőművész előadást tartott az aviatika jövőjáról és kifejtette, hogy a közel jövőben fel fog épülni az a repülőgép, amely Párisból Buenos Ayresbe három nap alatt fogja megtenni az utat, két-három leszállást is beleértve. Ez a repülőgép 1200 lóerős, 250 méter körületű, 13 tonna nehéz, gyorsasága óránkénti 250—500 kilométer és egyszerre 20 utast, egy tonna podgyászt, személyzetet és 40 tonna tüzelőanyagot fog szállíthatni.

Gerhardt Hauptmann Prágában. Berlinből jelentik: Gerhardt Hauptmann, a híres német író hétfőn este Prágába érkezik. Prágában a Nemzeti Színház Hauptmann tiszteletére a Takácsokat fogja előadni. Az előadáson a nagy író is meg fog jelenni.

Branting és Lange kapja a Nobel-békedíjat. Stockholmból jelentik: A „Svenska Morgenbladet” szerint a Nobel-békedíjat valószínűleg megosztják Branting és Lange között — jelenleg svéd miniszterelnök — és az interparlamentáris konferencia jelenlegi titkára, Lange között.

Morénylet a temesvári gyorsvonat ellen. Bukarestből jelentik: Vasárnap a Temesvárról érkező gyorsvonatot Domasnea és Cornea állomás között felfegyverzett rablóbanda megtámadta. A támadók a podgyászko-csút akarták kifosztani, de a vasuti személyzet ellenállása következtében a rablók megfutamodtak. A hatóság a legerélyesebb nyomozást indította meg.

Meghalt a borotválkozástól. Nagyváradról jelentik: Fekete Mór, Mezei Mihály-utcai pékmeister tegnapelőtt délután borotválkozott és röviddel utána rosszul lett. Éjszakára egész teste hatalmasan megdagadt és a kiszállított orvosok megállapították, hogy fertőzés történt. Fekete Mór nem lehetett megmenteni, tegnap meghalt. Temetése ma délután 2 órára volt kitűzve. Már megjelent a pap is, a halottas kocsit és nagyszámu gyászoló közönség, amikor hirtelen egy detektív jelent meg a szomszédos rendelőtérre hivatkozva megtiltotta a temetést. Ez a váratlan intézkedés a gyászoló közönség körében nagy konsternációt keltett, eljártak a hatóságoknál, ahol megtudták, hogy az ügyészre feljelentés érkezett, hogy Fekete Mór mérgezés áldozata és ennek következtében a vizsgálóbíró az ügyés indítványára elrendelte a boncolást. A boncolás eredményét nagy érdeklődéssel várják.

Rendőrségi hírek. Szenkovic Teodorné, Donath-utcai lakos bejelentette a központi rendőrség bünyügyi osztályán, hogy tizenöt ezer lei értékű fehérneműjét ellopták. — A városi tanács hétezeröttszáz leies csalás miatt tett bejelentést. — Toma Irén, str. Tunarilor 10. számú lakos kétszáz lei értékű lopás miatt emelt panaszt. — Szilágyi Demeter kolozsvári lakos feljelentést tett eittint inasa ellen, aki ezer lei értékű háztartási tárgyat elloptott.

Értesítés: A Sfátul Negustoresc értesíti tagjait, hogy a kamarai választások kérdésében azok is szavazhatnak, akik igazoló jeggyel nem bírnak s a listában felvéve nincsenek, ha a rendeletben írt módon magukat igazolják a szavazatszedő bizottság előtt. A sfátulnak az az értesítése, mintha Crainic városi tanácsos ur helytelenül magyarázta volna a prefektus ur rendeletét, téves, mert tekintetben teljesen egyazon intenciók szerint folynak az előmunkálatok. A sfátul elnöke.

Néztek ukrániai testvéreitek sorsát! Gondoljatok magatokra, gondoljatok gyermekeitekre! Hozzatok meg minden áldozatot akkor, amikor kéri, s nem akkor, amikor már esetleg késő lesz. Tegyétek magatokévé a Keren Hajjászód ügyét!

KOZGAZDASAG

A zár alá helyezett külföldi bankbetétek. Hirt adtunk tegnap arról, hogy a külföldi államok kormányai lépéseket szándékoznak tenni a román kormányval az idegen bankbetétek zár alá helyezése ellen. A bukaresti francia követ tegnap jegyzéket nyújtott át Take Jonescu külügyminiszternek, amelyben a francia kormány tiltakozik a román kormány ama intézkedése ellen, amellyel a romániai bankokban levő idegen betéteket lefoglalta és felhívja a kormány figyelmét, hogy az ilyen intézkedéseket a két ország kitűnő gazdasági viszonyát nem kívánatos módon befolyásolhatják. Más államnak követi hasonló jegyzéket adnak át a kormánynak. Kormánykörökben úgy tudják, hogy a pénzügyminiszter a rendeletet megváltoztatja, vagy felfüggeszti.

Az arany, ezüst és ékszerárak Bécsben. Bécsből jelentik: Az arany és ezüstárak hullámzásában hallatlan ugrások történtek. A hivatalos beváltás és a magánforgalom között nagy differenciák mutatkoznak. Egy ezüst koronát a beváltóhelyen 160 papirkoronáért fogadnak el, a szabadforgalomban ára 400 korona. Az ezüst 2 koronás ének duplája, az 5 koronás beváltási ára 860, magánforgalomban 1720 korona. Az ezüst forintért 440 koronát adnak a beváltóhivatalban, a valutapiacra 850 koronát. Egy tízkoronás arany hivatalos ára 3600 korona, a szabadforgalomban 8000 korona, a 20 koronás 7200, a magánforgalomban 16.000 korona. Legdrágább a százkoronás arany, amelyet 36.000 koronán jegyeznek és 80.000 koronáért vásárolnak. A hausse az ékszereken is érezhető. Különösen a gyöngyök drágultak hallatlan módon. Egy gyöngygyűrűt, amely hat hónappal ezelőtt 750 000 korona volt, ma hatmillió koronát kérnek. Nagyan befolyásolja ezeket az árakat a magas luxusadó, amely ezidőszentet hetven százalékos. Platina nagyban ritka, grammját tízezer koronáért árusítják.

Nyolcszázmillió új kölcsönt kap az állam a jegybanktól. Blank Móric tervét, hogy a Banca Nationala 800—1000 millió lei új bankjegyet bocsásson ki, a kormány a tegnapi minisztertanácsban tárgyalta. Bukarestből jelentik, hogy beavatott helyen úgy tudják, a Banca Nationala megadja az államnak a 800 millió kölcsönt és pedig előlegként a vagyonadó jövedelemre.

Temesvár százötvenmillió kőolajcsőre. Temesvárról jelentik: Temesvár városa százötvenmillió kőolajcső szándékozik felvenni. A kölcsön fedezésére kölcsönkötvényeket fognak kibocsátani. A kormány a tervet jóváhagyta, azonban elrendelte, hogy a kötvények kibocsátását halasszák el addig, míg a jelenlegi súlyos pénzügyi krízis véget ér. A kölcsönkötvényeket valószínűleg tavasszal fogják kibocsátani.

Bulgária befejezte a Romániának járó előállat-szállítást. Bukarestből írják: A neuilly békeszerződés arra kötelezte Bulgáriát, hogy Romániának nagyobb mennyiségű előállat kártérítést juttasson. A bolgár kormány több részletben a vállalt kötelezettséget teljesítette és tegnap a fővárosba érkezett egy bolgár bizottság, amely a teljesített szállításról jegyzőkönyvet vett fel a román kormány megbízottaival.

A budapesti tőzsdén nem jegyzik a román értékeket. Budapestről táviratozzák: A kormány megtiltotta, hogy a budapesti tőzsdén a romániai értékeket jegyezzék. Ha ez a hír megfelel a valóságnak, a román kormány valószínűleg hasonló intézkedéseket fog tenni.

Megindul a belgrád—budapesti és a prága—budapesti gyorsvonat. Budapestről jelentik: Csehszlovákiával a vesuti forgalom Szobon keresztül megindult. A legközelebbi napokban a Belgrád—Budapest és Prága—Budapest között közlekedő gyorsvonatok is megindulnak.

Valutapiac:

Bukarest, nov. 16. Márka 80-82, leva...
Páris, nov. 16. Bukarest... London 5458...
Prága, november 16. Lei 57-50, dinár...
Berlin, nov. 16. Bukarest... Amsterdam 9140-85...

Tagja-e már Ön a Tuarbutak?

SZÍNHÁZ

HAGYAR SZÍNHÁZ
Csütörtök: Baccarat, (21-edszer. Rendes helyárakkal. Napibérlet 40. szám A.)
Péntek: Offenbach, (Operettjudozság, először. Premierhelyárakkal. Premierbérlet 12. szám.)

Színházi iroda hírei:

Ma este Barnstein izgalmas drámája, a Baccarat kerül színpadra. A főszerepeket most is Poór Lili, Janovics Jenő dr., Laczkó Aranka, Szakács Réthely, Oláh, Mihályfi fogja játszani.

ROMÁN OPERA

Péntek: Traviata
Hétfő: Püllangókisasszony
Mindkét előadásban Caliope Seiacsea vendégfőlépésével a főszerepben.

A mezők műsora: Az Egyetem-mozgóban csütörtökön és pénteken a Transsylvania óriási sikert ujdonságát, Bloody Fox, szenzációs dráma a vad nyugatról, Jos Stöcel, az Ujvilág leihirebb rendezőjének rendezésében, mestermű a Wild West természeti szépségekben gazdag vidékeim, a farmerek és pásztrok az ősvadságban élő indiánusok között perog le. Szombaton csak egy napig. Az élet hátszínháza, sláger-

dráma, főszerepben Charlotte Sabotezi. Vasárnapról az amerikai Pathé-gyár remeke, Egy árva gyermek regénye. Izgalmas dráma, főszerepben a szép Dana Violával. Az Apolló-mozgóban csütörtökön Jenkins mester, vagy a szikratvíró titka, a Glória vállalat szenzációs amerikai drámája. Pénteken, szombaton a Dorian életrajzi dráma, Dicsőség vagy halál. Az Uránia-mozgóban csütörtökön a Transsylvania slágerfilmje. Isten cselakéjs, a los-angolosi filmyárak mesterműve. Érdekes, fordulatos és megrápló történet. Pénteken, szombaton Az élet gunyja, hatásos dráma, főszerepben Italia Almirante Manzini. Vasárnapról egy napig, Dumas Sándor világhírű regénye filmen, Giorgio hercegné. Címzerepben a remég tragikus hírtelenűséggel elhunyt olasz filmstar, Francesca Bertini.

Főszereplő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIA kiadóvállalat részv. társaság
Kiadó hivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Nyomda: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
Kiadó hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szerkesztő: Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

1286
Fűgőlámpák, fallámpák és mindenféle világítási tárgyak.
Préseit üveg áruk
Kérjék meg a Kőrösi Testvérektől Oradea-Mare Nagyvárad

Rum- és likőrgyárosok figyelmébe
Eredeti angol rumesszencia
vannak az összes egyéb leghíresebb essenciák versenyképes minőségben kaphatók
Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan eszközölhetnek
„Continental” essenciagyár, Kolozsvár, Óvár

Előkeelő pénztár Oradea-Maren
gép- és gyorsírázatban perfekt német levelezőt vagy levelezőnőt keres
magas fizetés mellett. — Ajánlatokat
Egyesült Bank és Takarékpénztár
Oradea-Mare címre kérünk

Ujrafoncsorozás!
PÉCHY ÉS TÁRSA
MODERN ÜVEGCISISZOLÓ és TÜKÖRÁRUGYÁR
üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte
Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon megrendelhetők.
KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

Ant. Ort. Izr. Hittközség Ludosul de Mures
Sz. 97/1921.

Pályázat

A marosudasi ant. ort. izr. hittközség előjárósága pályázatot hirdet az üresedésben levő...
Weinstein Simon Goldstein Dezső
hük. jegyző gondnok.

Nagymennyiségű lámpaárú, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmar-féle lámpaárú érkezett.
DEUTSCH K. I.
üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
Telefon 71
Pontos és szolid kiszolgálás!

Olcsó bevásárlási forrás
Feiner Testvérek
rövid, bazár és játékarú nagykereskedésükben
Cluj, Calea Regele Ferdinand (Wesselényi-u.)

Grünwald
Üvegcsiszolda, tükrőárugyár és épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16
tudatja, hogy tükrőüvegszállítmánya megérkezett!
Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök újrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/12 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

Ha jó rum- és likőresszenciát akar beszerezni olcsón, forduljon
Glück Henrik gyárához
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

PRÓHIRDETÉSEK

Egy sze ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legnagyobb apróhirdetés ára 10 lei.

Nevelőt keresek 3 elemista gyermekem mellé. Az elemi tantárgyakon kívül a *שמיני* és *ששון* tanítása is kívánatik. Az illető, ha jegyzői pályára készül, a szükséges gyakorlatot is megszerezheti irodámban. Landó Mór körjegyző — Kékesújfalú, up. Szentmáté

Fajánna vegyes, osztályozva vagonfotelben eladó. Beke, Magyar-színház

A világhírű
Kerpel kézfűrészt
Kerpel szappan
Kerpel Bébészappan
Kerpel hintőpor
kapható kicsinyben és nagyban
Rózsa nagydrogeriában
Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii 26
Mályás kir. tér) — 1255

Zongora és ének-órát jutányos díjjal ad zeneakadémiát végzett tanár. — Cim a kiadóban.

Dr. PAUL JÁNOS fogorvos
rendel: délelőtt 11-1-ig és délután 3-7-ig
Str. Mavinescu (Fadrusz János-u.) 8.
Hivatalnokok és családtagjaik részére
% ároncsökkentést adunk.

„Melissát” kórház, ha főnem!
cukorkát akar!

Többit aranyat, ezüstöt, valamint brilliáns kőveket a legmagasabb árban vesz **GRÜNFELD**
ékszerész, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-u) 21

A Temesvári Gyapjúipar Rt.
kolozsvári fióktelepben:
Gal. Victorial (Kossuth János-u.) 24
eredeti gyári áron kaphatók:
férfi- és női gyapjuszővedetek
En-gros és en-detall!
HARISNYAÁRUK EN-GROS!

FRÄNKEL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL
kézműves nagykereskedése
1196 Cluj, Piata Vit. Mihaiu (v. Széch.-tér) 34 Dick-ház.

Csak egy ut vezet az örökös, édesesség és a pírcaftan határon
IRIGHERA COSBOROSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „IRIGHERA” Koszmotikai és Vegyszeres Gyár
1255 **CLUJ — KOLOZSVÁR**

Szaru- és csontdragyár R.-T. Cluj
zarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timárhuladékokat legmagasabb naplárban vásárol

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Részvénytársaság keres üzletvezetőt,
ki a fűszer-, festék- és révdáruval nagyban és kicsinyben foglalkozik, megkivánatik, hogy ugy a szakmában, mint az irodai teendőiben jártas legyen. Német nyelvtudás feltétlen megkivánatik. — Részletes ajánlatokat az eddigi működéséről „Biztos jövő” jellegével a kiadóhivatal továbbít.

Felhívjuk a t. előfizetőink és előbarátaink figyelmét

azon kellemes helyzetünkre, hogy olcsón és pontosan mindenféle nyomtatványok, üzleti könyvek, - meghívók, címkék, levélpapírok, névkártyák kiadóhivatalunkban megrendelhetők — Kívánatra árajánlattal rendelkezésre állunk :-:

As Uj Kelet kiadóhivatala

Egy komplett fizemképes malomberendezés

- és pedig
- 1 db. Clayton-Schuttlevort féle stabil gőzgép 20 HP.
- 1 kétjáratu 42" malom, gabonatisztító, lisztosztályozóhenger,
- 1 Wörner-féle sikszita, tengericsődaráló transmissiókkal, csapágyakkal, szijjtárcsákkal és szijjakkal, továbbá
- 1 körfűrész, 1 gabonam rleg sulyokkal, zsákalyvák és különféle szerszámokkal nagyon előnyös feltételek mellett

azonnal eladó
Schieb gépgyár R.-T. fiókja
Cluj-Kolozsvár, Piata Mihaiu Viteazul 40.
Nagy raktár műszaki cikkekben, gépelejekben stb.

Fierarile „**BARZEL**” vasüzlet
CLUJ—KOLOZSVÁR,
Piata Mihaiu Viteazul 12. — Telefon 10-49

VASPOR
ternyes 1 láda 500 db. tartalommal
LEI 75.—
LÉBFIVÉREKNÉL CLUJ
Piata M. Viteazul 8. — Telefon 471.

Jön a tél! Legfinomabb Jön a tél!
rum- és likőresszenciák
minden háztartásban nélkülözhetetlenek. Különösen ajánljuk páratlanul
finom és zamatos
rum esszenciánkat
BÜRGER ALBERT vegyészeti gyára
Targul-Mures — Marosvásárhely

Dióbelet

minden mennyiségben vásárolunk
LÉB FIVÉREK CLUJ,
Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 8
TELEFON 471 TELEFON

Háboru előtti minőségű
fekete és sárga
Börzsirt
szállítunk 20-as csomagolásban
BÜRGER ALBERT vegyészeti gyára
Targul-Mures — Marosvásárhely

Aprított fa

I. oszt. bükk hasáb a legjobb és legolcsóbban a
Rohrlieh és Társai
fa- deszka- és építkezési anyag kereskedő cégnél szereshetők be
Kriza-u 14 — Telefon 5-61
Ölözve szintén kapható

Megérkeztek a „**HERCULES**”
1264 cipőáruházba Str. Reg. Ferd. 5
nagy választékban női- és férfi cipők

Metropol 1200 **kávéházban**
négyezer hetenként **FRITZ THELER** karmester vezénylete alatt salón vonós-zenekar hangversenyez

KLEIN ÉS LAZAR
nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld valamint beltöd minden irányából és irányába
Kirendeltség a curtici határállomáson

Nagy gyári vállalat
keres azonnali belépésre jutalék mellett, jól bevezetett likörügynököt. — Cim:
Rádiónál Cluj. Str. Reg. Maria 34.

Szilágyi Eleonora R.-T.
Ajánlja: likör, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1210 Szász nagyraktár

Figyelem!
A napokban jelenik meg
Feuerstein Kálmán új könyve:
A zsidó kérdés és annak megoldása a cionizmus